

БАЯНХОНГОР АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

АУДИТЫН КОД:НТАГ-2025/34-ШТА-ГА

“ТЭРБУМ МОД” ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХҮРЭЭНД УЛС, ОРОН
НУТГИЙН ТӨСВӨӨС ЗАРЦУУЛСАН ХӨРӨНГИЙН ҮР ДҮНД ХИЙСЭН
АУДИТЫН ТАЙЛАНГИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

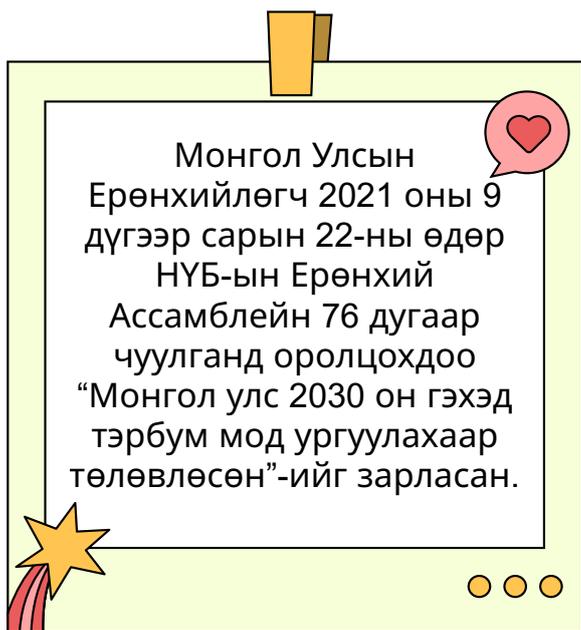

Баянхонгор аймаг 2025 он

ҮНДСЭН МЭДЭЭЛЭЛ

Эрхэм зорилго

“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнийг 2030 он гэхэд тэрбумаар тоологдох мод тарьж, арчлан хамгаалж, ургуулснаар ойн санг 9.0 хувьд хүргэж, цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулж, хүлэмжийн хийн шингээлт, усны нөөцийг нэмэгдүүлж, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сайжруулж, ногоон хөгжлийн сэргэлтийг эрчимжүүлэх

Уур амьсгалын үндэсний хорооны 2023 оны 03 дугаар сарын 14-ний 01 дүгээр тогтоолоор “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний стратеги, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-г баталжээ.

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарихаар амласан 20.0 сая модыг сум бүрд 1.0 сая модыг тарихаар төлөвлөсөн байна.

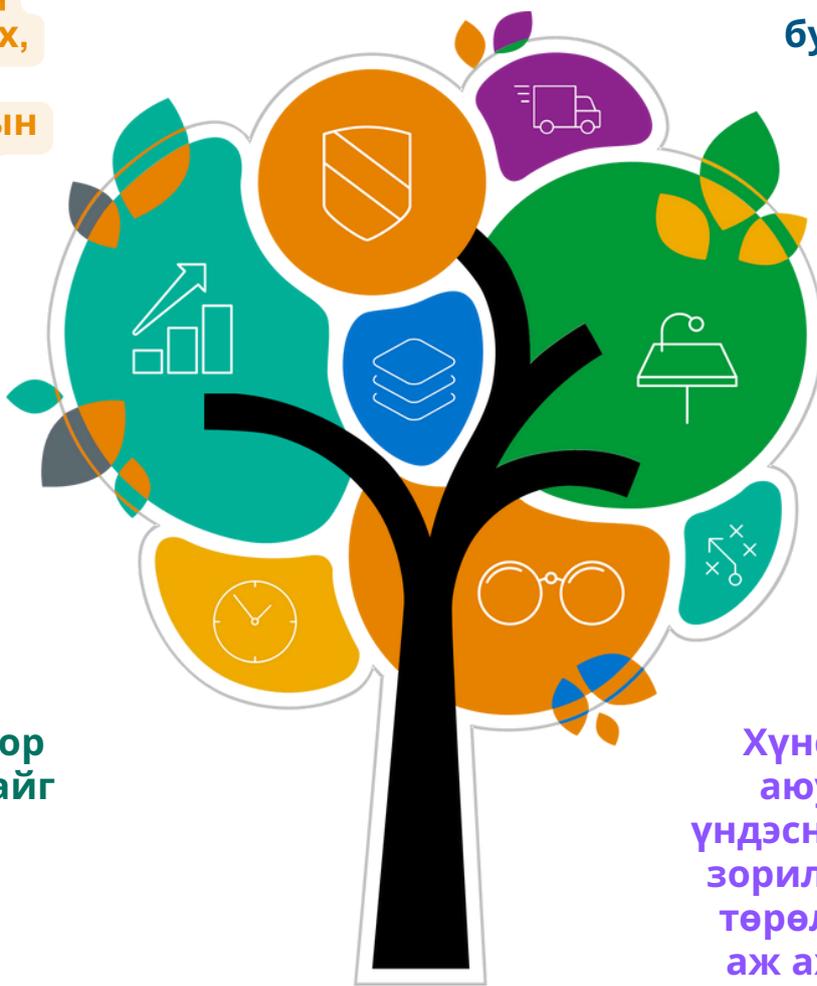
ЗОРИЛТ

Цогц удирдлага,
зохицуулалтын
нэгдсэн бодлогоор
хангах

Суурин газрын
экологийн тэнцвэрт
байдлыг хадгалах,
нэмэгдүүлэх, ард
иргэдийн амьдрах,
нөхцөлийг
сайжруулах, “Хотын
ой” хөгжүүлэх

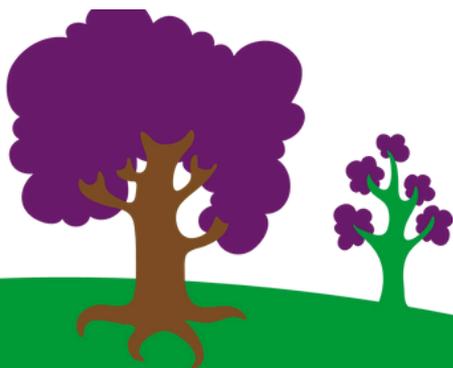
Цөлжилт, газрын
доройтол, шороон
шуурганы эх
үүсвэрийг
бууруулах, элсний
нүүлтийг
сааруулах

Ойн хомсдол
доройтлыг
бууруулан, ойгоор
бүрхэгдсэн талбайг
нэмэгдүүлэх

Хүнсний хангамж
аюулгүй байдал
үндэсний хөдөлгөөний
зорилттой уялдуулан
төрөлжсөн Агро-ойн
аж ахуйг хөгжүүлэх

Хүний нөөц
бүрдүүлэх

ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ДҮН

Санхүүжилтийн эх үүсвэр

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэхэд улс, орон нутгийн төсвөөс 2022-2024 он, 2025 оны эхний хагас жилд нийт 7,235.6 сая төгрөгийг олгохоор баталжээ.

Он	Улсын төсвөөс санхүүжүүлсэн	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлсэн	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжүүлсэн	БХНСАХЗ-аар санхүүжүүлсэн	Баянхонгор аймгийн сум дундын ойн анги	Баянхонгор тохижилт үйлчилгээ ОНӨААТҮГ	Нийт дүн
2022	944.5	63.4	297.5	436.9	107.2	167.2	2,016.8
2023	306	120.4	612.2	236.8	152.9	10.1	1,438.2
2024	787.4	346.9	650.2	134.9	304.4	14.4	2,238.2
2025	326.8	217.4	458	301	222.4	16.9	1,542.4
Нийт	2,364.6	748.1	2,017.8	1,109.6	786.8	208.7	7,235.6

“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэхээр Баянхонгор аймгийн 2022-2025 оны жилийн хөгжлийн төлөвлөгөөнд нийт 2,116.7 сая төгрөгийн 12 зорилт, арга хэмжээг тусгасныг үр дүнтэй хэрэгжүүлэн ажилласан байна.

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэх стратеги төлөвлөгөөг батлуулаагүй.

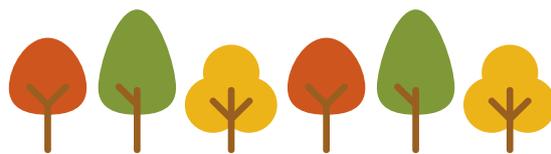

Баянхонгор аймгийн хэмжээнд “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарихаар амласан 20.0 сая модыг сум бүрд 1.0 сая модыг тарихаар төлөвлөсөн ч он тус бүрд тарих модны тоог төрлөөр, хөрс, байгаль цаг уурын онцлогт тохируулан бодитой төлөвлөөгүй байна.

ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ДҮН

“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны төлөвлөгөө ба явц

№	Зорилт	Тарихаар төлөвлөсөн модны тоо	Тарьсан модны тоо
1	Суурин газрын экологийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах, нэмэгдүүлэх, ард иргэдийн амьжиргааны нөхцөлийг сайжруулах, “Хотын ой” хөгжүүлэх;	2,810,675	432,399
2	Цөлжилт газрын доройтол, шороон шуурганы эх үүсвэрийг бууруулах, элсний нүүдлийг	6,469,750	55,676
3	“Хүнсний хангамж, аюулгүй байдал” үндэсний хөдөлгөөний зорилттой уялдуулан төрөлжсөн агро-ойн аж ахуй хөгжүүлэх	1,801,300	2,100
4	Байгалийн ойг нөхөн сэргээх замаар ойн хомсдол доройтлыг бууруулах, ойгоор бүрхэгдсэн талбайг нэмэгдүүлэх;	8,918,275	27,550
Нийт дүн		20,000,000	517,725

“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарьсан модны тоо

Он	Тарьсан модны тоо
2022 он	211,808
2023 он	118,432
2024 он	147,148
2025 он	40,337
Нийт дүн	517,725

Аудитаар авсан судалгаагаар Баянхонгор аймгийн хэмжээнд 2022-2024 он, 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар дээрх амлалт өгсөн аж ахуйн нэгжүүд мод тариагүй ба төсвийн болон бусад эх үүсвэрээр аж ахуйн нэгж, айл өрх, албан байгууллагууд 517,725 ширхэг модыг тарьсан нь 2030 он хүртэл тарихаар төлөвлөсөн нийт модны 2.6 хувийг биелүүлсэн байна.

АУДИТЫН ТООЛЛОГЫН ЯВЦ

ЖИШИГ ТАЛБАЙН ТООЛЛОГО

СУМ ДУНДЫН ОЙН АНГИ

САНАЛ АСУУЛГЫН ДҮН

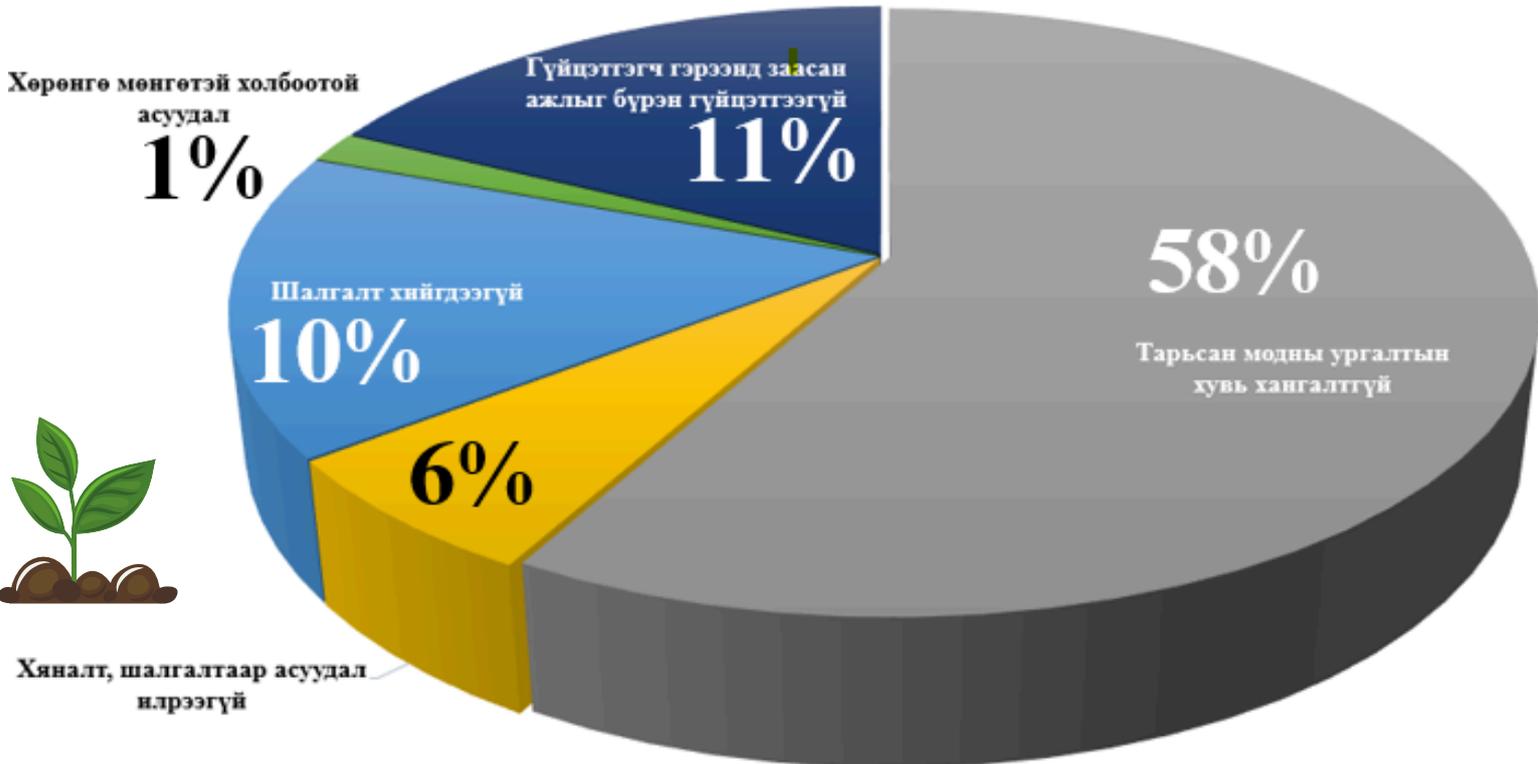
ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР СТАНДАРТЫН ШААРДЛАГА ХАНГАСАН ТАРЬЦ, СУУЛГАЦ ХУДАЛДАН АВАХАД ХЭРХЭН ХЯНАЛТ ТАВЬДАГ ВЭ?

Мэргэжлийн байгууллагаар дамжуулж хяналт хийлгэдэг

Гэрээний заалт, биелэлтэд хяналт тавьдаг

Танай суманд “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хэрэгжилтэд хяналт шалгалтын байгууллагуудаас хяналтыг хэрэгжүүлсэн үү? Тийм бол шалгалтын үр дүнд ямар асуудлууд илэрч байсан бэ?

Хяналт, шалгалтаар асуудал илрээгүй

АУДИТААР ИЛЭРСЭН НИЙТЛЭГ ЗӨРЧИЛ

Аудитаар нийт 1,160.2 сая төгрөгийн 33 зөрчил илрүүлж, 1,160.2 сая төгрөгийн зөрчилд зөрчлийг арилгуулах 20 албан шаардлага өгч, зөрчлийг давтан гаргахгүй байхад анхаарч ажиллах талаар 13 зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтнуудад хүргүүлэв.

- Улс, орон нутгийн төвийн хөрөнгөөр тарьц, суулгацыг тарихаар төлөвлөхдөө усалгаа, хамгаалалтын асуудлыг хамтад нь шийдээгүй,
- Ногоон байгууламжийн төсөл арга хэмжээг хүлээн авсан актад журамд заасны дагуу модыг нэр төрөл тус бүрээр хүлээн авдаггүй, актыг ерөнхий байдлаар үйлддэг, хүлээн авсны дараах арчилгаа, усалгаа, хамгаалалтыг хэрхэн хийх нь тодорхой бус,
- Түүнчлэн сум бүрийн хөрсний болон байгаль цаг уурын онцлог тохируулан тарих модны тоог нас, төрлөөр он тус бүрээр бодитой төлөвлөөгүй, сумдууд тарьсан модны тоо, модны ургалтын хувийг үнэн зөв тайлагнаагүй,
- Аймгийн БОГ нь тарьсан модыг газар зүйн байршлаар нь тулган баталгаажуулалт хийгээгүй, улсын нэгдсэн санд бүрэн бүртгээгүй, сумдаас ирүүлж байгаа судалгаа, тайлан, мэдээний гаргалтад хяналт тавьдаггүй, Сум дундын Ойн анги, ойн мэргэжлийн байгууллагуудад хяналт тавьж ажиллаагүй байна.
- Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр хийгдэж байгаа ногоон байгууламж нэмэгдүүлэх, ойжуулалтын арга хэмжээг гүйцэтгэх аж ахуйн нэгжтэй байгуулсан гэрээнд бий болох ажлын байр, хүлээх хариуцлага, гэрээнд заасан үүргээ бүрэн биелүүлээгүй, ажлыг хугацаанд нь хүлээлгэн өгөөгүй тохиолдолд тооцох хүү, алдангийн талаар тусгаагүй,
- Төр, хувийн хэвшилтэй хамтарч ажилласан байдлыг шалгахад Шинэ суурьшлын бүсийн ойн зурвас, Шинэ суурьшлын бүсийн Мод үржүүлгийн газар, аймгийн ХХААГ-ын жимс жимсгэнийн суулгац үржүүлгийн плантацийн гэрээний үүргийн биелэлтэд тавих хяналт хангалтгүй байна.
- Уур амьсгалын үндэсний хорооны баталсан стратеги, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд иргэдэд 4 төрлийн дэмжлэгийг үзүүлэхээр заасан боловч аймгийн хэмжээнд арга хэмжээ зохион байгуулж ажиллаагүй байна.

ДУГНЭЛТ

“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр тарьсан модны арчилгаа, усалгаа, хамгаалалт хангалтгүй, хөрсний онцлогт тохироогүй төрөл сонгосноос ургалтын хувь буурч, төсвийн хөрөнгийн үр ашиг алдагдах эрсдэлтэй байна.

1. Баянхонгор аймгийн хэмжээнд мөрдөх “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний стратеги, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө батлаагүй байна.

3. Баянхонгор аймаг 2022-2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 2030 он хүртэлх хугацаанд тарихаар амласан нийт модны 2.6 хувийг буюу 517,725 мод тарьсан гэж тайлагнасан боловч газар дээр нь тулган баталгаажуулаагүй байна.

5. Улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр тарьц, суулгацыг тарихаар төлөвлөхдөө усалгаа, хамгаалалтын асуудлыг хамтад нь шийдээгүй, модыг хүлээн авсны дараах арчилгаа, усалгаа, хамгаалалт эзэнгүйдсэнээс төсвийн хөрөнгийн үр ашиг зорилтот түвшиндээ хүрээгүй байна.

7. Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар гүйцэтгэж буй ойжуулалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээнд гүйцэтгэх ажлын төрөл, санхүүжилтийн нөхцөл, тарих модны нас, тоо, нэр төрөл, тариалалтын талбайн хэмжээ, ургалтын хувь, ажлын байр нэмэгдүүлэх, хариуцлага тооцох талаар тодорхой тусгаагүй байна.

9. “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнийг идэвхжүүлэхэд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, байгальд ээлтэй, зөв хандлагыг төлөвшүүлэх зорилгоор хашаандаа өөрийн хөрөнгөөр мод тарьц ургуулсан иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах, иргэдэд дэмжлэг үзүүлэх бодлогыг орон нутгийн хэмжээнд боловсруулаагүй байна.

2. “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд улс, орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж тарьж ургуулсан модны арчилгаа, усалгаа, хамгаалалт хангалтгүй, хариуцах эзэнгүйгээс ургалтын хувь бага байгаа нь төсвийн хөрөнгийн үр ашгийг бууруулж байна.

4. Баянхонгор аймгийн ИТХ-ын 6 дугаар ээлжит хуралдаанаас гаргасан шийдвэрийн дагуу “Ойн биологийн олон янз байдлын төв” НҮТББ-ийн гүйцэтгэсэн цөлжилтийн судалгааг тайланг хүлээн авч, сумдад хүргүүлэх ажлыг аймгийн БОГ хэрэгжүүлээгүй байна.

6. Баянхонгор аймгийн БОГ нь цөлжилтийг сааруулах, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх ойжуулах арга хэмжээнд тарьсан модны ургалтын хувийг тогтоох, тарьсан модны тоог үнэн зөв мэдээлэх байдалд тавих хяналт хангалтгүйгээс аймгийн БОГ, сумдын ЗДТГ, аймгийн ЗДТГ-ын ХШҮХ-ээс ирүүлсэн тарьсан мод, ургалтын хувийн тоон мэдээлэл зөрүүтэй байна.

8. Баянхонгор аймгийн БОГ-аас улс, орон нутгийн төсвөөр санхүүжүүлсэн ойжуулалтын арга хэмжээний хэрэгжилтэд хяналт хийж, илэрсэн зөрчилд гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжүүдэд зөвлөмж хүргүүлсэн боловч зөвлөмжийн мөрөөр хяналтыг хэрэгжүүлээгүй байна.

10. Улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр ойжуулалтын арга хэмжээний “Шинэ суурьшлын бүсэд байгуулсан ойн зурвас, Мод үржүүлгийн газар, аймгийн ХХААГ-ын жимс жимсгэнийн суулгац үржүүлгийн плантац” гэрээний үүргийн биелэлтэд тавих хяналт хангалтгүй байна.

ЗӨВЛӨМЖ

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГАД

1. Уур амьсгалын Үндэсний хорооны 2023 оны 01 дүгээр тогтоолоор баталсан “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний стратеги, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-г үндэслэн аймгийн хэмжээнд мөрдөх стратеги төлөвлөгөөг батлуулан хэрэгжүүлж ажиллах.

2. Улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн ногоон байгууламжийг хүлээн авахдаа түүний арчлалт, хамгаалалтын асуудлыг бүрэн шийдэж байх.

3. Гэрээний 3 жилийн зорилтод түвшиндээ хүрээгүй “Шинэ суурьшлын бүсийн ойн зурваст 100,000 ширхэг үрслэгээний зориулалттай говийн өргөст мод тарих” төсөл арга хэмжээг орон нутагт ашигтай, үр дүнтэй хэрэгжүүлсэн эсэх талаар аймгийн мэргэжлийн байгууллагуудыг оролцуулан хэлэлцэж, гэрээг дахин нягталж төсвийн үр ашгийг сайжруулах.

4. “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд нийтийн талбай болон хашаандаа мод тарьж ургуулсан иргэн, аж ахуй нэгж, нөхөрлөл, байгууллагыг дэмжих, урамшуулах бодлого гаргаж иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх.

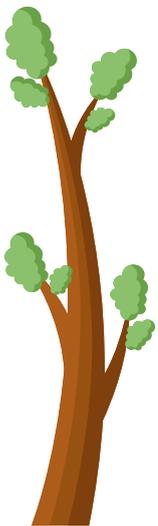

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗАРТ

1. Баянхонгор аймгийн ИТХ-ын 6 дугаар ээлжит хуралдаанаас гаргасан шийдвэрийн дагуу “Ойн биологийн олон янз байдлын төв” НҮТББ-ийн гүйцэтгэсэн цөлжилтийн судалгаа, тайланг хүлээн авч, сумдад чиглэл хүргүүлж ажиллах.

2. Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайд, Сангийн сайдын хамтарсан 2013 оны А-96/71 дугаар тушаалаар баталсан “Ойжуулалт, ойн аж ахуйн арга хэмжээний ажлыг төлөвлөх, зохион байгуулах, санхүүжүүлэх, таримал ойг үнэлэх, улсын ойн санд худалдан авах, өмчлүүлэх” журмын 3.2.5, 4.3, 4.5, 4.9 дэх заалтыг бүрэн хэрэгжүүлж, сумдаас авч байгаа тоон мэдээллийг бодит байдалтай тулган шалгаж, үнэн зөв нэгтгэж тайлагнах.

3. Хяналт шалгалтаар илэрсэн зөрчлийн мөрөөр өгсөн шийдвэрийн дагуу хариу ирүүлээгүй аж ахуйн нэгж, нөхөрлөлд гэрээ, хууль, тогтоомжийн дагуу хариуцлагыг тооцох.

ЗӨВЛӨМЖ

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ГАЗАРТ

1. “Велотрейд” ХХК-тай байгуулсан гэрээний зах зээлд нийлүүлэх суулгацын нэр төрлийг олшруулах, нутагшуулах, сумдын ногоочдыг сургаж дадлагажуулах зэрэг гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллах.

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ЗДТГ-ЫН БҮС ОРОН НУТАГ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ, БОДЛОГО ТӨЛӨВЛӨЛТИЙН ХЭЛТЭСТ

1. Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, ойжуулалтын арга хэмжээг гүйцэтгэгчтэй байгуулах “Жишиг гэрээ”-г холбогдох хууль, тогтоомжийн дагуу боловсруулж сум, байгууллагуудад хүргүүлэх.

2. Сумдын Засаг даргын аймгийн Засаг даргатай байгуулсан гэрээнд тусгасан “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хэрэгжилтийг аймгийн БОГ-ын тоон мэдээлэлтэй тулган баталгаажуулах.

СУМ ДУНДЫН ОЙН АНГИД

1. Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайд, Сангийн сайдын хамтарсан 2013 оны А-96/71 дугаар тушаалаар баталсан “Ойжуулалт, ойн аж ахуйн арга хэмжээний ажлыг төлөвлөх, зохион байгуулах, санхүүжүүлэх, таримал ойг үнэлэх, улсын ойн санд худалдан авах, өмчлүүлэх” журмын 3.3-т заасан чиг үүргийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах

СУМДЫН ЗАСАГ ДАРГА НАРТ

1. Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр тарьц, суулгацыг тарихдаа тарих талбай, усалгаа, хамгаалалтын асуудлыг хамтад нь шийдэж, модыг хүлээн авсны дараа хариуцах албан тушаалтныг тодорхой болгож байх.

2. Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайд, Сангийн сайдын хамтарсан 2013 оны А-96/71 дугаар тушаалаар баталсан журмын 4.5, 4.9-т заасны дагуу санхүүжилтийг олгож, ажлыг хүлээн авч байх.

